Ч. 142 Середа 28 Червня (10 Липня) 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Народовції і радикали

або мудрість і мораль наших політиків.

Дописуватель „Діла“ п. Поступишин, каже, що давнійше у народовців не було бляґи. Ну, ми би певно дуже раді були тому, коли-б дійстно так було як п. Поступишин каже, але хоч і як не хотіли би ми виволікати на верх наших брудів, то все-таки мусимо сконстатувати, що так не було, як п. Поступишин каже. Ми могли би навести богато примірів, що народовці й давнійше не дуже встидали ся бляґи та всїляких крутанин, сплетень і взаімного обкидуваня себе болотом. Та на що? — Се питанє лишаємо отвертим, а ліпше спитаємо, для чого так було і будемо старати ся на то відповісти. Причиною тому була мала інтеліґенция і брак доброго вихованя у поодиноких людий, а відтак і всї ті обставини серед котрих виростали і виховували ся цілі поколїня народовців. Народовці яко партия вийшли з рускої суспільности саме тогди, коли друга часть тої суспільности покинула отверто свій нарід, відцуралась єго. Було то отже природне відродженє народної ідеї. Правда взяла була верх над брехнею, сталась була ідеалом побіч поступу і праці. Як би народовці були і дальше поступали в тім своїм первістнім напрямі, не було би дійшло до того, що маємо нині. Але людий, котрі виділи ясно ті ідеали, було лиш дуже маленько; більша часть народовців слухала все ще голосу неґациї і держала ся того приміру і науки, які хитро підавали їм ті, що ділали лиш на згубу руского народу. Народовці в своїм політичнім поступованю не знали иншого способу, лиш той який їм ставили за примір наші москвофіли. Теоретично они відділяли ся від москвофілів, але практично ішли за їх приміром. Фальшивий і шкідливий спосіб політикованя і гниль моральну переймали они від москвофілів, котрі їх просто тероризували. Лиш той тероризм спонукав остаточно народовців відділити ся і в політиці від москвофілів, але то, чого они набрали ся від них давнійше, то й лишило ся при них. Для того то фактично москвофіли й до нинїшного дня мають вплив на народовців і ті не змогли витворити в політиці нічого позитивного самі з себе. Чи-ж дивниця, що для народовця, котрий працював в „Слові“ есть все ще ідеалом той час, коли під назвою Русина крив ся і найбільший ворог руского народу?

„Яке корінє, таке й насїнє“. Партия народна, відділившись від противної народови, забрала від неї в значній части єї пороки, а призабувши на свої первістні ідеали, попадала чим раз більше в ті пороки та стала поволи загибати. Лиш в перших початках держала ся она принципом позитивної роботи і тогди була фактично сильна; з нею зачинали вже числити ся. Пізнійше відступала она чим раз більше від того принципу і держала ся ще лиш силою неґациї, котру названо у нас опозицию. Та опозиция держала народовців в пізнійших часах і супротив москвофілів і супротив Поляків і супротив правительства. Досить було зломити лиш одну з тих опозиций, щоби розбити народовців, а то річ проста: длятого, бо они вже самі в собі були розбиті, не було між ними тої орґанічної звязи, яка їх спершу держала. Ті, що хотять нині ще удержати народну партию від остаточного упадку, держать ся длятого всїма силами давної опозициї, стоять в опозициї до всїх, до всего сьвіта. Хиба-ж серед таких обставин диво, що недавно тому запитував „Галичанин“: З ким же держить „Діло“? — значить ся народна партия. Відповідь на то була би проста: з нїким в сьвіті, навіть сама з собою не держить — держить лиш з опозицию і на тім вже конець.

Народовці не маючи в собі житя, не могли его дати й другим. З народної партиї стала витворювати ся партия радикальна. Як би партия народна була держала ся своїх первістних ідеалів, то консеквентно мусїла би була витворити ся з неї партия молодша, котра в тих ідеалах була би пішла ще дальше. Тимчасом партия народна зійшла була майже лиш на чисту неґацию, а молодша від неї партия пішла в тій неґациї ще дальше. Як партия народна призабувши на позитивну роботу, не виділа иншого способу як лиш політично підкопувати москвофілів, так знов радикали, взявши собі примір з народної партиї, не виділи і не видять нїчого пильнїйшого, як підкопувати політично партию народну; они зовсім природно лишають москвофілів на боцї, а беруть ся до тої партиї, з котрої самі вийшли, бо хотять єї унаслїдувати. То, що народовці винесли від москвофілів, винесли радикали від народовців, лиш ще доповнили „всесьвітними ідеями“ та бляґою московскою, котра переходила до них через радикалів украінських, і бляґою та брехнями і крутанинами таки наших москвофілів, бо-ж прецї треба мати й то на увазї, що деякі проводирі наших радикалів належали первістно до табору москвофільского. Чи-ж можна тепер дивувати ся тому, що сей або той нинїшний радикал буде рівночасно „робити“ політику і в „Ділї“ і в

5)

ЧИМ ЛЮДИ ЖИВІ.

(Гиґієнічно-культурна розвідка).

II.

Всїлякі материяли на поживу — Збіже і стручкові ростини. — Огородовина. — Обрістники і губи. — Дрібні звірята яко пожива. — Канібалізм або людоідство. — В чім есть вартість поживи і як она відживляє тїло.

(Дальше.)

Важного материялу на поживу доставляла людем з давен давна садовина, ба она була мабуть чи не найпершою поживою чоловіка в дитинних віках розвою людского роду. Прецї в сьвятім письмі сказано, що коли Адам і Ева жили ще в раю, їли вже яблока. Однакож про садовину не хочемо тут ширше розводити ся, позаяк єї управа по всїй имовірности сягає вже часів високої культури народів, ба, по найбільшій части належить вже до часів історичних, часів новійших і найновійших. До управи садовини, для того, що она вже сама з себе дає добру поживу, брали ся люди мабуть найпізнійше, бо видимо, що ще й до нинї управа єї не у всїх народів добре приняла ся. Таже навіть наші люди ще й до нинї уважають в декотрих сторонах садовину за „божу і людску“ — себ то за поживу спільну, всїм однаково вільну і приступну. Впрочім садовина, наставляла ся, що так скажемо, таки сама чоловікови, тож і не трудно було єму пізнати і оцінити єї вартість яко поживи для себе. Далеко цікавійшим есть ужиток огородовини на поживу. Більша часть огородовини не впадає нічим так дуже в очи, виглядає просто як перший-ліпший бурян і треба було певно богато часу і немалого досьвіду, заким чоловік розпізнав вартість того ніби буряну а відтак взяв ся приправляти его собі на поживу і садити по огородах на більші розміри.

Огородовиною называємо одно- або дволітні ростини, котрі бувають придатні на поживу або цїлі, або з котрих лиш якась часть як: корінь, пеньок, листе, овоч, зерно з овоча і т. д. уживає ся на поживу. В самих перших початках розвою людского роду, брали люди очевидно лиш дико ростучі ростини на поживу, а коли вишукували собі їх зпоміж бурянів, то річ певна, що до того змушував їх голод, котрий нараз не мали чим заспокоїти як хиба бурянами. Хиба-ж не дїє ся так ще й нинї. Длячого й коли варять у нас бідні люди лободу або натину? Коли заживточнійші люди їдять салату, шпінат, редьку, солодкі огірки і т. д.? На весну, на переднївку, коли найбільше розростають ся всїлякі буряни і хопти, а коли найменше иншої поживи. Видко з того, що огородовину стали люди уживати в розмірно аж дуже пізних часах, тогди, коли прийшли в ті сторони, де вже пори року різко відзначають ся від себе, де вже були переднївки, а з ними наставав і голод. Длятого то й ліпше було би у нас называти огородовину „яриною“, від старого слова „яр“, що значить весна; лиш длятого, що у нас называють „яриною“ яре збіже, уживаємо слова „огородовина“ для означеня тої ярини, яку управляємо по огородах. Ужиток огородовини хоч і есть дуже давний, а всеж-таки не сягає дуже далеко поза історичну добу.

До найстаршої огородовини належить безперечно чісник і цибуля; їх знали вже стародавні Египтияни і Жиди. В Египтї называно чісник „шуммін“ і роздавано его робітникам, що працювали коло пірамід. Кажуть що самі Жиди при будові якоїсь піраміди з'їли чіснику і цибулї за два мілїони. Жиди й до нинїшного дня люблять їсти чісник і цибулю, ссобливо же цибулю — стара навичка задержалась у них і до нинїшного дня. Та й не диво, бо коли стародавні Жиди вийшли були з Египту, то вже тогди затужили в пустини не лиш за египетским мясом, але й за цибулею та чісником. Стародавні Греки і Римляни знали вже також ужиток чіснику і цибулї та управляли їх. Цікаво, що вже стародавні Греки приписували чісникови чародійну силу. Коли чарівниця Кірке перемінила товаришів Одисея в свинї, уратував его самого лиш чісник від такої-ж самої судьби — він мав, бачите, при собі чісник, котрий дістав був

„Галичанині“ і також в якімсь орґані радикальнім?

Чим же стоїть партия радикальна коли о якійсь може дійстно бути бесіда? Чи позитивною роботою? Ні — бляґою, брехнею і кручаниною. На примірах то побачимо. З народної партиї, в котрій навіть жите товариске і родинне не має пощади, ми умисно не наводили примірів і обмежаємось лиш на сій загальній характеристиці. Та партия, можна би сказати, уступає. За то на партиї радикальній, котра пре ся конче на проводиря народу, варто показати хто она. Возьмім кілька примірів:

Єсть радикал, котрий, коли до него приїде радикал з України, страшить свого гостя австрийскими жандармами, розповідає єму, чого то він не натерпить ся від австрийского уряду, під яким то він тут жиє надвором і гнетом, просто не може вже дихати. Замикає двері, заслонює вікна; коли виходить з гостем з хати іде насамперед на перед і розглядаєсь по улици, обходить хату доокола, чи безпечно вийти, чи нема де поліциї або жандарма. А з бідного україньского радикала мало душа не вискочить зі страху. Він же з Росиї і знає, що то значить жандарм і поліция! Єму страшно жаль бідного галицкого радикала, але єму ані на думку не приходить, що то значить: Братчику, скажи там на Україні, як нам, галицким радикалам тут жиє ся; нехай пришлють кілька сотъ рублів, бо, бач, загинемо.

Инший примір ось такий: Єсть радикал, котрий дуже богато говорить о нужді нашого „мужика“. (Наші радикали такі, бачите, „демократи“ що навіть не хотять того, щоби наш селянин почув свою гідність особисту і звуть его все ще „мужиком“ тим погірдливим іменем зперед 1848 року, котрого навіть сам селянин встидає ся; они як би хотіли, щоби не затерлось то слово, як би хотіли щоби „мужик“ остав ся „мужиком“, бо фільольоґія не завсігди може оправдати понятя якого слова). Отже той радикал буде нераз і дуже розумно говорити о тім, як би підносити того „мужика“ з его біди і нужди — розумія ся економічної, бо то коник, на котрім наші радикали найбільше їздять — але нехай лиш ніхто его не питає о практику, бо як теория наказує єму підносити „мужика“ з біди і нужди так знов практика его наказує єму дерти з того „мужика“ хоч би й сему шкіру. — Або знов: Єсть радикал, котрий буде богато говорити о моральности серед „мужицтва“, але нехай его ніхто не питає, чи він в своїм селї ширить моральність чи деморалізацию. — Радикальна дама буде богато говорити а може й писати о жіночій неволи, але нехай еї ніхто не питає, яка доля служниці у неї дома!

О тих радикалах, що спочивають на лаврах, яких роздобули собі в „Січи“ або в „Академічнім Братстві“ а нині розживають ся і тілько з них хісна, що лиш при склянці пива або при картах уїдають на народовців, котрі все-таки щось, бодай трошки зробили, вже й не говоримо. То правдиві „радикали“ бо й самі нічого не роблять і другим не дають роботи. Велика ще ласка, коли позволять, щоби їх імя фіґурувало в якім давнім народовскім товаристві; за то й вимагають они, щоби товариство так танцювало, як они єму заграють.

Розумія ся, що о всіх радикалах без виїмки не можна того сказати, бо як між народовцями, як всюди, так між радикалами суть люди і людиска. Але загальні черти бувають спільні.

І такі то люди накидають ся відтак на проводирів народу, беруть ся до політики. Як они ту політику роблять покажемо пізнійше.

Перегляд політичний.

В Палатї послів вела ся вчера дебата над буджетом міністерства просьвіти, именно над титулом центральні фондациї і адміністрация фонду наукового, а відтак над титулом „університети“. При титулї „віроісповіданя“ промавляв пос. Вахнянин і домагав ся управильненя конґруи, будови резиденциї для руского епіскопа в Перемишли і жалував ся на непошановане руских сьвят деякими урядниками. — Велике враженє зробила в Палатї послів відповідь мін. Кільмансеґґа на інтерпеляцию пос. Пацака в справі розвязаня зборів в Кутногорі, скликаних на повитане ческих Соколів з Америки. Міністер сказав, що власть місцева без потреби зареквірувала войско і що намістник ґр. Тун жалує такого поступованя старости і комісаря та зробить, що буде потреба, щоби на будуче щось подібного не повторило ся.

З Петербурга доносять до берлиньскої Post, що круги правительственні іґнорують зовсїм болгарску депутацию а заступник оберпрокуратора сьв. синода, Саблер, заявив, виразно митроп. Климентиєви, що прийшов повитати его не яко урядник, але яко член благотворительного комітету.

В Сербії прийшли для відміни до власти поступовці або напредняки, бо новий кабінет під проводом Новаковича. Проводиря напредняків Гарашаніна, котрий доси був послом в Парижи, іменував король послом до скупштини і він буде там тепер мабуть вибраний президентом. Кажуть, що напредняки під тим услівєм згодили ся зложити новий кабінет, щоби родичі короля держали ся здалека від Сербії.

Новинки

Львів дня 9 липня 1895.

— **Іменованя.** При ґенеральній дирекциї зелїзниць державних іменовані: Лопушаньский в Кракові надінспектором, а надінжинери Зібауер в Перемишли, Махальский при управі будови шляху в Тернополи, Алекс. Гец у Львові і надофіциял Шийковский в Перемишли, та ревідент Порадовский в Станиславові інспекторами.

— **Конкурси.** Окружна Рада шкільна у Львові оголошує конкурс на посаду сталого учителя релиґії греко-кат. обряду в школї мужескій ім. Конарского з платнею 800 зр. і річним додатком на мешканє 80 зр. Той катихит має уділяти науки гр.-кат. релиґії в висше згаданій школї, як також в инших школах львівских в границях

від божка Гермеса. Ся віра в чародійну силу чіснику удержуєсь в нашім народі й до нинїшного дня. У нас приповідають, що коли чіснчк обирати з лупинки, то він каже: „Не обирай мене до живого, виратую тебе від всего злого“. Звідки пішла наша назва „чісник“ не знаємо сказати. Порівнуючи инші назви славяньскі можна би прийти до здогаду, що та назва пішла від слова „чесати“, тілько що „лупити ся, лупити ся“; але може бути, що то й не наше слово, а мабуть чи не походженя татарского, бо здаєсь, що первістною вітчиною чіснику суть кирґискі степи і звідтам дістав ся він до країв західної Азиї, до Єгипту і до полудневої Европи. В декотрих сторонах називають чісник також „луком“. Єсть то слово походженя німецкого і значить то само, що німецке Lawch або долїшно-саске Look — ростина що має будчасте листє, як цибуля; по росийски називаєсь цибуля „луковіца“ а Москалї називають иноді і чісник луком.

Слово „цибуля“ єсть латиньского походженя — cepula значить по латині „мала цибуля“. Ужиток еї, як вже сказано, звістний був і стародавним культурним народам, а у Греків і Римлян були господарі, що займали ся майже виключно управою цибулї на більші розміри. Цибуля ще й нині удає ся найліпше в Єгипті, де еї так само як і в полудневій Европі уживають не лиш за приправу до страв, але й їдять сиру або смажену з хлібом. — Плодистку стародавні народи не знали; він зайшов до нас аж в середних віках з Азиї з над озера Байкалского і зпід гір Алтайских.

Зі всеї огородовини, крім бараболь, служить за поживу мабуть найбільше капуста. Вже то само, що маємо яких 30 родів капусти, а відтак множество всїляких відмін, вказує найліпше, як від давна і як дуже займали ся люди управою капусти. В Европі нема краю і народу, в котрім би не уживано капусти на страву, ба, ужиток еї розійшов ся по цілім сьвіті. Не будемо тут говорити о всїляких родах капусти, а звернемо увагу лиш на один, на капусту головчасту, бодай чи не найбільше уживану на поживу. Капуста уважає ся за просту страву, але мимо того єсть она загально люблена; еї їдять, як звістно і солодку і квашену. Як многі инші ростини, так і капуста вказують нам, куди ішла культура. Первістної вітчини капусти не знаємо, хоч ще нині росте она дико на побережу Середземного моря. Стародавні Єгиптияни знали три роди капусти. У Греків славилась особливо капуста з острова Крети, а Римляни знали вже шість родів капусти, між тими і капусту головчасту. Квашене капусти придумали народи на півночи. Від Римлян розійшлась упраза капусти по цілій Европі. Наше слово „капуста“ перейшло з латиньского compostum, що означає „мішану страву“; звідси зробило ся церковно-славяньске слово „комбоста“, а Німці ще до нині називають капусту „капускравт“ (Kappuskraut). Так само латиньского походженя єсть і наше слово „редька“ або „редьков“, переняте від Німців. По вімецки називаєсь редька Rettich, а се слово пішло з латиньского radix (радікс), що значить „корінь“. Із сего видимо, як люди учили ся одні від других добирати собі поживу і як посувала ся культура від одних народів до других.

Коли приглянемо ся лиш самому походженю назв многих із наших ростин огородових, то побачимо, якими дорогами дійшов до нас звичай їх уживаня. Петрушка н. пр. то грецка назва „петроселїпон“, котра первістно росла і росте ще й нині дико на горах і скалах (петра) в Македонії і Тесалії; ужиток еї перенїс ся з часом до Римлян, а від сих до Німців, котрі й задержали первістну назву, зробивши з неї Petersilie — з сего пішла наша назва „петрушка“. — З латиньскої назви pastinaca і з німецкої Pastinak зробило ся наше слово „пастирнак“; наше слово „кмин“ пішло від латиньскої назви cuminum (кумінум) на т. зв. римский кмин; назва „огірок“ пішла від грецкої „анґуріон“ і вімецкої Gurke; гарбуз — від німецкого Kürbis, а се від латиньского cucurbita; бурак — здаєсь від італїяньского borragine (церковно-славяньске „боярак“); картофлї — італїяньске слово tartuffoli; німецка назва Grundbirn перебила ся у нас на крумплї і бараболї, а назва на бараболї в Коломийщині „мандибурка“ вказує на окремий рід бараболь, спроваджений чи занесений Німцями з міста Маґдебурґа.

З того всего видимо, що ужиток огородовини переходив до нас по найбільшій части з полудневої Европи, з Греції і Італїї через Німеччину. Та й не диво. Вже стародавні Єгиптяни і Жиди знали і управляли богато родів огородовини; від них переймили то Греки а від сих знов Римляни, котрі довели були управу огородовини до значної висоти. Римляни уживали огородовини на поживу майже так само, як і ми нині, а штука огородництва стояла у них вже дуже високо. Шпараґи н. пр. уживали ся у них так само за великий присмак на весну, як і у нас а салату їв богач і бідний. Тут треба додати, що слово „салата“ єсть вже новійше, з походженя перске, котре означає властиво кожду сиру страву, приправлену з оцтом і оливою; се слово увійшло тепер в уживанє майже у всїх народів. Штуку управляня огородовини занесли Римляни опісля до Франциї і Німеччини, де она пізнїйше розвинула ся ще більше. В Німеччині розширив огороднцтво особливо цїсар Кароль Великий, котрий і в своїх власних огородах казав управляти всїлякі роди огородовини і видав розпоряджене, наказуюче управляти огородовину в цілім краю. Не дивниця, що опісля славяньскі народи, стоячі культурою низше від Німців переймали від них як ужиток поодиноких ростин огородових так і їх управу.

Коли вже дивно, як міг чоловік вишукати собі відповідну поживу межи ростинами найнизшого рода, якими суть всїляки обрістинки (ростини, котрими обрастає иноді зовсїм ялова земля і скали та кора дерев) і губи. Не що иншого лиш та обставина, що чоловік загнав ся був десь в пустині або сторони положені

означених §. 1 закона з 1-го грудня 1889. (В. з. кр. ч. 71). О тую посаду можуть убігати ся канонічно ординовані як сьвітскі сьвященики так і монахи. Подання удокументовані треба вносити до окружної Ради шкільної міскої у Львові через дотичні власти найдальше до 31-го серпня 1895, — Президия ц. к. кравєвої Ради шкільної розписує конкурс на посади директорів ґімназий в Дрогобичи і Сяноці. Подання треба вносити до 30 с. м.

— Відзначеня. Є. В. Цісар надав надінжинерови Дамянови Опатовичеви при нагоді перенесеня его на власне прошенє в стан сталого супочинку, в признаню его заслуг, титул і характер радника будівництва.

— Іспит зрілости в ґімназиї в Коломиї відбув ся під проводом кравєвого інспектора п. Івана Левицкого в днях 27 і 28 червня і 2, 3 і 4 липня с. р. До іспиту зголосило ся 20 абітуриєнтів (18 публичних учеників, 1 приватист і 1 екстерніст), а зложило іспит 16 абітуриєнтів, іменно: Зенон Баньковский, Берль Візельберґ, Брониснав Дембский, Семен Горук, Іван Ісаїв (екстерніст), Микола Івасюк, Симшон Люблінер, Яків Мараморош, Осип Мастиньский, Володимир Павлюк, Володислав Піскозуб, Соломон Зінґер, Кароль Якубовский, Жигмонт Ґронзевич і Юлій Һоллес. Двох репробовано на рік, а двом позволила комісия поправити іспит з одного предмету по феріях.

— Жертви на погорільців в Галичині. П-ні Намістникова ґр. Баденьова переслала до Президиї Намістництва квоту 2075 зр. 56 кр. яко дохід з фестиву устроєного дня 30-го червня с. р. з призначенєм на підмоги для погорільців в краю, в місцях найбільше навіщених огнями. Президия Намістництва розділила сю квоту в відношеню до необезпеченої шкоди в такий спосіб: Погорільці в Глинянах, перемишлянского повіта, одержали 300 зр.; в Стшижові, ряшівского повіта 250 зр.; в Підсадках, львівского повіта, 150 зр.; в Стояновї, каменецкого повіта, 150 зр.; в Холоєві, тогож повіта, 150 зр.; в Довгополи, новотоpского повіта, 130 зр.; в Байківцях, терноцільского повіта, 120 зр.; в Бжезинці, бяльского повіта, 120 зр.; в Урлеві, золочівского повіта, 100 зр.; в Мистковичах і Гордини, самбірского повіта, по 100 зр.; в Конюшкові, брідского повіта, 75 зр. 56 кр.; в Рекшині, бережаньского повіта, 70 зр. і в Фирлєві, рогатиньского повіта, 60 зр.

— Іспит зрілости в семинариї учительскій в Тернополи відбув ся від 24-го червня до 1-го липня під проводом кравєвого інспектора д-ра Северина Дністряньского. До іспиту зголосило ся 16 учеників публичних, 5 екстерністок і 9 екстерністів. Сьвідоцтво зрілости признано 16 ученикам публичним, 2 екстерністкам і 2 екстерністам, а 3 екстерністам позволено поправити іспит з одного предмету по феріях: репробовано 3 екстерністки і 4 екстерністів.

— Ординат п. Чарковский-Ґолієвский закупив у Львові на Городецкім велику реальність т. зв. „Касарня Ґаля“, на котрій має стаги заведенє сиріт фундациї бл. п. Чарковскої. Кавалок з тої реальности обіцяв він відступити на будову власного дому товариства взаїмної помочи реміснпків і промисловців „Rodzina“, котрого він єсть головою.

— Коноводи украли сими днями в Семенівці, повіта львівского, зі стайні посла Давида Абрагамовича пару коний вартости 300 зр.

— В Богородчанах — як з відтам доносять — заложив перед кількома місяцями п. Йосиф Шубиньский крамницю. Щасть Боже!

— Неживу женщину — як доносять — найдено в лісах Рокитна, повіта городецкого. Она здаєсь ся в божевільстві спустила дім, бо сконстатовано, що умерла з голоду. З відки она і як зове ся, поки що невідомо.

— Огні. В Скваряві, золочівского повіта, погоріли дня 1 с. м. чотири загороди. Загальна шкода виносить 1.650 зр. і була в третій части обезпечена. — В Кирници, городецкого повіта, знищив огонь дня 1 с. м. три будинки господарскі; шкода 650 зр. була обезпечена. Підозріну о підпалене Пастю Боховску відставлено до повітового суду в Городку. — В Бабинцях, борщівского повіта, згоріло дня 1 с. м. 35 загород селяньских. Шкода виносить кільканайцять тисячів зр.

— Добре собі зажартував. З Праги доносять про таку пригоду: Один магазинер на передмістю Виногради хотів в жарті показати свому товаришеви, з котрим разом мешкав, як можна повісити ся. Зробив сильку і вложив в неї голову, але на жаль, его жарт скінчив ся дуже сумно. Силька затягнула ся і нерозважний чоловік стратив притомність та повис у воздусї. Тягар тїла перервав шнурок і завішений упав на землю, але вже неживий. Прикликані лікарі могли сконстатувати лише смерть.

— Ювилей нумерованя домів. Берлинцї обходять сего року столітні роковини введеня нумерованя домів в своїм місті. Перед сто роками не знало ще в Европі ні одно місто тої догідности і в першім Берлинї війшов той звичай в житє. В році 1795 розпочали там нумерувати реальности, але в досить невигідний спосіб. Числа розпочинали ся від Бранденбурґских воріт і відтак ішли цїлим містом, однако без узгляднення улиць. І нині ще система нумерованя домів в Берлинї невигідна; числа розпочинають ся від рогу улиці і наступають по собі за порядком аж до кінця одної еї сторони, відтак переходять на противну сторону і біжать в відворотнім напрямі аж до початку улиці. Відень завів нумерованє домів 1803 року, Париж 1805 р. Порядок нумерованя який приймив Відень, відтак Париж став тепер загальний, іменно числа парисгі ідуть одною стороною улиці, непаристі другою. Початок улиці числить ся від кінця близшого до середини міста.

— Премія за средство против холери. Францускі медициньскі ґазети повідомляють лікарів всїх краів і народностий, що в париській академії наук лежить 100.000 франків, призначених на премію для того, хто „знайде средство против азийскої холери в більшости випадків“, або „вкаже в явний спосіб на причини азийскої холери, так щоби противділане тим причинам зупинило холеру“, або вкінци винайде „профіляктичне средство против холери, на стілько вірне і успішне, як щіплене віспи“.

— Не має щастя пароход німецкий „Нуоп“. Перший раз виїхав дня 22-го жовтня 1892 з 19 особами яко залогою до Ню-Йорку. Вже 24-го жовтня трафив ся ему перший нещасливий випадок, один моряк упав у воду і помимо всякого ратунку щез без слїду. Серед великих бур приїхав „Нуоп“, дня 15-го листо до Ню-Йорку, а відтам від'їхав до Батавії з нафтою. Лише виїхав на море, настала велика буря, котра чим раз змагала ся і принесла з собою таку студінь, що за короткий час поклад і линви були покриті грубою верствою леду. Всї вітрила пірвали ся, ратункові човна розбили ся, а пароход ледви удержав рівновагу. Залога цїлий час мусїла тяжко працювати і відморозила собі руки і ноги. Одинайцять осіб стало нездібними до праці. Коли пароход дня 2-го марця приїхав в пристань, натрафив на мілину і пошкодив ся дуже. Залогу відвезено до шпиталю, богатьох з них оперовано. Аж дня 31-го мая можна було продовжити їзду, але зараз таки при від'їздї натрафив „Нуоп“ знов на мілину і треба було часть товару викинути. Вернув „Нуоп“ до Ню-Йорку до направи, але й на сїй дорозї притрафило ся ему нещастє, бо начальник парохода помер в наслїдок страшної праці.

— 25 осіб попарило ся. В Королївскім Білгородї (Штульвайсенбурзї) на Угорщині хотїло 40 селян бачити купіль парову. Економ Франц Паль показував їм все і отворив курок паровий, так що пара вибухала з рурки. Хоч люди кричали, щоби закрутив курок, він его ще й більше розкрутив, так шо курок пук і пара з великою силою вибухла і наповнила цїлу комнату. Задля пари не можна було знайти дверий, аж на крик людий хтось з надвору отворив двері. 25 осіб страшно попарило ся. Против Паля веде ся карне слїдство, бо підозрівають злочиньство.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 9 липня. Потверджуєсь вість, що бувший міністер фінансів др. Пленер має бути іменований президентом спільного найвисшого трибуналу обрахункового.

Лннґр 9 липня. Росийский ґенеральний интендант ґен. Скворцов помер тут вчера нагле.

Льондон 9 липня. Королева підписала вчера декрет розвязуючий парлямент і розписуючий нові вибори. Велика часть виборів відбуде ся в суботу.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

далеко на півночи, де вже крім тих обрістників вічого більше не росте, а другої же сторони великий голод спонукав его шукати собі поживи між тими найнизшими ростинами. Нема вдаесь сумнїву, що при тім були его учителями звірята: в лісах підглянув він, як з досконо коли ще брак ліпшої поживи, деякі звірята н. пр. вивірка живлять ся губами; на далекій півночи видів він як звірята живлять ся т. зв. ісляндским мохом і румсою реновою а то навело певно і его на гадку уживати й собі тих ростин на поживу.

До таких поживних обрістників належить передовсім т. зв. ісляндский мох або легковець ісляндский, ростина з того рода, що наш жовтий обрістник, котрий росте дуже часто по деревах і корчах, на паркавах, старих мурах і скалах. Мох ісляндский росте не лиш на острові Ісляндиі, але скрізь на далекій півночи а навіть і в більше полудневих сторонах на високих горах. Его стланка (обрістники не мають била лиш розрастають ся шкірястими болонками, званими стланками від того, що стелять ся по земли) підносить ся в гору і розрастае ся як би корчик, єсть зверха брунатна а сподом білява. Мох ісляндский має в собі богато поживних частий, єсть в смаку гіркавий, а коли его заварити у водї то з него, коли застигне, зробить ся ґалярета (дриглї). Він має то до себе, що живить і скріпляє тїло та причиняє ся до розпусканя насївшої в проводах віддихових флеґми. Задля того уживають его на лїк в недугах легких, а звідси і его назва легковець. Отже з того моху роблять собі Ісляндцї кашу, котру варять з молоком а також випікають з него і хлїб, додаючи до него ще й другого обрістника, румси ренової, і житної муки. В той спосіб випікано хлїб підчас голоду у Фінляндиї в 1857 р.

Другий обрістник, румса ренова, котрою на далекій півночи живлять ся головно рени, а котрий єсть також доброю пашою для свиней і рогатої худоби росте також і у нас по лісах і в горах, лиш не в так великій масї, як на далекій півночи. Румса єсть навіть поживнїйша від бараболь, бо 1 сотнар румси дає тілько поживи, що 3 сотнари бараболь. І ей уживають за поживу а в найновійших часах стали навіть гонити з неї горівку.

Але найцікавійшим зі всїх обрістників єсть той, що дає манну, котра иногдї спадає великою масою звідкись як би з неба. Ту манну добачив перший раз німецкий природослїдник Паллас на кирґіских степах в 1770 р. Она упала була там тогди так великою масою, що вкрила місцями землю на 6 цалів грубо а Татари збирали еї і пекли собі з неї хлїб. З тої пори пішов був здогад, що то єсть та манна котрою живили ся Жиди в пустини. Від того часу добачено кілька разів в ріжних сторонах Азиї, як та манна спадала як би дощ, а іменно в роках 1824, 1828, 1841, 1846 і 1864. Манна та виглядала як би дрібонькі сиваві або біляві і кругленькі крупи. Манновий обрістник росте на Криму, на кирґіских степах, в Малій Азиї, Персиї і північній Азиї на земли і розмножуєсь дуже. Коли росте на горах і висхне, то вітри здувають его з землї і несуть далеко на доли, де він відтак спадає як би дощ і вкриває землю нераз грубою верствою. Ще в 1847 р. відкрито такий самий обрістник в Альжирі, а найновійші дослїди показали, що він росте також і в сторонах Червоного моря. Могло би отже дійстно бути, що то єсть та манна, котрою живили ся Жиди в пустини. Але одно місце в сьвятім письмі противить ся тому, бо там сказано: „А коли сонце пригріло, то она топила ся“. Манна обрістникова не могла би топити ся і длятого деякі учені здогадують ся, що рівночасно з манною обрістниковою уживали Жиди на пустини і тої манни, яка робить ся із соку біждерева маннового, який росте на горі Синай. Найновійші дослїди показали, що манна обрістникова росте великими масами в Мезопотамії і звідтам несуть еї вітри сьвітами.

(Дальше буде)

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В І. Вебера.